

חוק רשויות נחלים ומעיינות, תשכ"ה-1965 *

1. בחוק זה –

הגדרות

"השרים" – שר הפנים ושר החקלאות;

"חוק הניקוז" – חוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות, תשי"ח-1957¹;

"חוק המים" – חוק המים, תשי"ט-1959²;

"רשות מקומית" – רשות מקומית מכל סוג שהוא – עירייה, מועצה מקומית, מועצה אזורית לפי סעיף 5 (3) לפקודת המועצות המקומיות, 1941³ – או איגוד ערים שנחל או מקור מים משמש גורם במילוי תפקידם.

חקמת
רשות נחל
או הטלת תפקידים
על רשות ניקוז

2. השרים רשאים בצו, לאחר התייעצות עם הרשויות המקומיות הנוגעות בדבר, להקים רשות נחל פלוני או לחלק ממנו, למעיין או לכל מקור מים אחר (להלן – רשות נחל) ולהגדיר את תחומה של הרשות, או להטיל על רשות ניקוז, כמשמעותה בחוק הניקוז, תפקידים של רשות נחל לפי חוק זה, כולם או מקצתם; אולם לא תוקם רשות נחל פלונית אלא אם לדעת השרים אין הצדקה להטיל את תפקידיה על רשות ניקוז קיימת.

תפקידי
רשות נחל

3. (א) תפקידיה של רשות נחל הוא לתכנן ולבצע את הפעולות המפורטות להלן, כולן או מקצתן, כפי שייקבע בצו לפי סעיף 2:

(1) הסדרתה של זרימת המים בנחל, במגמה לשמור על מפלט מים מתאים כל חדשי השנה;

(2) ניקוזו הסדיר של תחום הרשות;

(3) קביעת תוואי לנחל, או העברתם של מי הנחל או מקור המים לאפיקים אחרים;

(4) הסרת מפגעי תברואה הכרוכים בויהום הנחל או מקור המים או בזרימתם המשתבית של מימיו;

(5) שמירת הנוף ומתנות הטבע לאורך הנחל בשתי גדותיו או מסביב למעיין, למעט נחל ומעיין שבתחומי גן לאומי או שמורת טבע, כמשמעותם בחוק גנים לאומיים ושמורות טבע, תשכ"ג-1963⁴, והכשרת שטחים אלה לצרכי גנים, נופש וספורט;

(6) הסדרתה של חלוקת המים בין המעוניינים בהם;

(7) הסדרת דרכי השימוש בנחל או במקור המים על ידי המעוניינים.

(ב) תפקידי ניקוז לא יוטלו על רשות נחל אלא ביחד עם תפקיד אחר.

4. ישות נחל תפעל בכפוף לחוק המים, לתקנות ולקביעות על פיו ולסמכויותיה של רשות מים ארצית או אזורית שהוקמה על פיו, וכן בכפוף להוראות כל חיקוק אחר, אם אין הוראה אחרת מפורשת בחוק זה.

כפיפות לחוקים
אחרים

* נתקבל בכנסת ביום כ"ח בסיון תשכ"ה (28 ביוני 1965); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בת"ח 489, תשכ"ב, עמ' 60.

1 ס"ח 236, תשי"ח, עמ' 4.

2 ס"ח 288, תשי"ט, עמ' 169.

3 ע"ר 1941, חר"ט 1 מס' 1154, עמ' 119.

4 ס"ח 404, תשכ"ג, עמ' 149.

- (1) נציגים של הממשלה;
- (2) נציגים של רשויות מקומיות שתחומן או חלק מתחומן נמצא בתחום רשות הנחל, ובלבד שלכל סוג של רשות מקומית יהיה נציג אחד לפחות;
- (3) נציגים של תאגידים שהנחל או מקור המים משמש גורם במילוי תפקידיהם או בשימוש בסמכויותיהם;
- (4) נציגים של בעלי מקרקעין הגובלים עם הנחל או עם מקור המים, של מחזיקי מקרקעין כאמור ושל המשתמשים לעיטוקם במי הנחל או מקור המים, כשהמקרקעין והעיטוקים אינם בתחום רשות מקומית והבעלים, המחזיקים או המתעסקים אינם תאגיד לפי פסקה (3);

אולם אם היה תפקידה היחיד של רשות נחל להסדיר את חלוקת המים בין המעוניינים בהם ולהסדיר את דרכי השימוש על ידיהם בנחל או במקור המים, יהא מותר להרכיב את הרשות בהשתתפות נציגי הממשלה ונציגי המעוניינים בלבד.

מינוי חברים
לרשות נחל

6. (א) חברי רשות נחל יתמנו על ידי השרים, בדרך שתיקבע על ידם.

(ב) השרים יקבעו את מספר הנציגים לכל אחד מסוגי הרשויות המקומיות ולכל רשות מקומית שבסוג פלוני ואת מספר הנציגים לכל אחת משאר הקבוצות המנויות בסעיף 5, ובלבד שנציגים של הממשלה לא יהוו רוב של חברי הרשות אלא באישור של ועדת הפנים של הכנסת, ואולם –

- (1) מינויים של נציגי הרשויות המקומיות יהא על פי המלצת אותן הרשויות המקומיות; נמנעו מלהודיע לשרים על המלצתן, יהא מינויים בלא המלצה כאמור;
- (2) מינויים של נציגי תאגידים כאמור בסעיף 5 (3) יהא בהתייעצות עם אותם תאגידים;
- (3) מינוי נציגיהם של קבוצות האנשים המנויות בסעיף 5 (4) יהא בהתייעצות עם הארגון המייצג, לדעת השרים, את המספר הגדול ביותר של האנשים מכל קבוצה כאמור; בהעדר ארגון, יהא המינוי כפי שייראה לשרים.

(ג) השרים רשאים להחליף מפעם לפעם את נציגי הרשויות המקומיות או חלק מהם, במגמה לתת נציגות במרוצת הזמן לכל הרשויות המקומיות שבתחום רשות הנחל.

הרחבת הרכב
של רשות ניקוז

7. רשות ניקוז שתפקידיה של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, רשאים השרים להוסיף על חבריה, לענין ביצוע תפקידיהם כאמור, מבין הקבוצות המנויות בסעיף 5, הכל במידה ובדרך שייקבעו בצו לפי סעיף 2.

התפנות מקום
איבת פוסלה

8. שום פעולה של רשות נחל או של רשות ניקוז שתפקידיה של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, לא תיפסל מחמת זה בלבד, שבשעת הפעולה היה מקומו של חבר מחברי הרשות פנוי מכל סיבה שהיא.

סדרי הנהלה
ועבודה של
רשות נחל

9. השרים רשאים לקבוע את סדרי הנהלה ועבודתה של רשות נחל, לרבות אופן אישור תכניות למפעלים, את חלוקת הסמכויות בין גופיה ועובדיה ואת המניין החוקי בגופים השונים; במידה שלא נקבעו סדרי הנהלה ועבודה כאמור, רשאית רשות נחל לקבועם בעצמה.

10. רשות נחל תמנה את עובדיה לפי העקרונות הקבועים בחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959⁵, בשינויים ובהתאמת שיראו השרים לקבוע בשים לב לאופיה של הרשות.
11. רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, לא יחולו עליה הוראות סעיפים 9 ו-10 לענין תפקידים אלה והיא תבצע אותם כדרך שהיא מבצעת את תפקידיה על פי חוק הניקוז; ואולם אופן אישור תכניות למפעלים ודרכי ביצוען יהיו לפי הוראות שייכללו בצו לפי סעיף 2.
12. (א) השרים רשאים, לאחר התייעצות עם הרשויות המקומיות ורשויות הניקוז שתחומן או חלק מתחומן נמצא בתחום רשות נחל, להעניק לרשות הנחל, בכל תחומה או בחלקו, מסמכויותיה של רשות מקומית על פי כל חיקוק במידה שהדבר דרוש למילוי תפקידיה של רשות הנחל, ובלבד –
- (1) שלא תוענק לרשות הנחל סמכות להטיל תשלומי חובה בנוסף לסמכויות שהוענקו לה לכך על פי הוראות אחרות של חוק זה;
- (2) שלא יוענקו סמכות או תפקיד שהוענקו לרשות מקומית על פי חיקוק שביצעו בידי שר אחר אלא לאחר התייעצות באותו שר.
- (ב) רשות הנחל רשאית להשתמש בסמכויות שהוענקו לה לפי סעיף זה גם מחוץ לתחום רשות מקומית, אם לא נקבע אחרת בשעת הענקת הסמכות.
13. משהוענקו סמכויות לפי סעיף 12 והוטלו תפקידים לפי סעיף 3 לא יהיו עוד בידי רשויות מקומיות ורשויות ניקוז אותן סמכויות בתחום רשות הנחל ולא יחולו עליהן אותם תפקידים, אלא במידה שנקבע כך בשעת הענקת הסמכויות או הטלת התפקידים או בצו שלאחר מכן.
14. רשות נחל היא תאגיד, כשר לרכוש כל זכות ולהתחייב בכל חיוב, לרבות שטרי חוב, ולהיות בעל דין בכל משפט וצד לכל חוזה.
15. לכיסוי תקציבה של רשות נחל ישמשו –
- (1) ארנונות ניקוז או תמורתן לפי סעיף 16;
- (2) מכסות שיוטלו לפי סעיף 18;
- (3) דמי השתתפות לפי סעיף 19;
- (4) הקצבות הממשלה, מענקים ותקבולים אחרים.
16. הוטל על רשות נחל לנקוט את תחומה, רשאית היא להקים לשם כך מפעלי ניקוז ולהטיל ארנונות או מכסות, ולענין זה יחולו הוראות סעיפים 17 עד 43, 49 ו-52 לחוק הניקוז כאילו רשות הנחל היתה רשות ניקוז שהוקמה לפי החוק האמור, ובלבד שכל סמכות הניתנת בחוק הניקוז לשר החקלאות או לנציב המים תהא לענין זה בידי השרים.
17. מקרקעין שאינם דרושים להקמת מפעל ניקוז והם מיועדים לפי תכנית לתפיסה צמיתה על ידי רשות נחל או על ידי רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, יירכשו על פי סקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943⁶; ואולם לענין המועד להערכת סיפויים לפי סעיף 12 לסקודה יבוא במקום מועד הפרסום של ההודעה על הכוונה לרכוש אותם מקרקעין – המועד הקובע לענין הערכת סיפויים, לפי החוק הנתהג מזמן לזמן, בשל מקרקעין שנרכשו לצרכי ציבור לפי תכנית בנין עיר.

⁵ ס"ח 279, תשי"ט, עמ' 86.

⁶ ע"ר 1943, תוס' 1 מס' 1305, עמ' 32.

18. (א) בכסוף לאמור בצו לפי סעיף 2 או בצו שלאחר מכן רשאית רשות נחל, באישור השרים, להטיל תשלומי כסף על הרשויות המקומיות שבתחומה ועל התאגידים שנציגיהם הם חברה או כשירים להיות חברה, לפי מכסות שתקבע, למימון תקציבה, למעט הוצאות ניקוז; קביעת המכסות תיעשה בשים לב, בין השאר, למידת ההנאה המופקת על ידי מי שחוייב בתשלום המכסה.

(ב) אישור לפי סעיף קטן (א) לא יינתן אלא לאחר שניתנה לרשויות המקומיות הנוגעות בדבר הזדמנות להביא את טענותיהן לפני השרים.

דמי השתתפות
מיוחדת

19. (א) רשות נחל רשאית, בחוק עזר ובאישור השרים, להטיל על בעלי מקרקעין הגובלים עם הנחל או עם מקור המים, על מחזיקיהם ועל המשתמשים לעיסוקם במי הנחל או מקור המים, דמי השתתפות בהוצאות עבודה מיוחדת שבוצעה על ידיה, למעט עבודות ניקוז, לפי מבחנים שייקבעו בחוק העזר.

(ב) המבחנים ייקבעו כאמור במגמה שלא יהא חייב בתשלום מי שאינו נהנה מכיצוע העבודה המיוחדת.

(ג) סעיפים 250 עד 260 לפקודת העיריות, יחולו על חוקי עזר לפי סעיף זה בשינוי יים המחוייבים לפי הענין.

(ד) הרואה את עצמו נפגע מזרישת תשלום דמי השתתפות לפי חוק עזר כאמור רשאי לערער עליה לפני בית המשפט המחוזי תוך שלושים יום מיום שהומצאה לו הדרישה.

כיסוי תקציבה של
רשות ניקוז

20. לכיסוי תקציבה של רשות ניקוז לביצוע התפקידים שהוטלו עליה לפי סעיף 2, ישמשו מקורות המימון לפי סעיף 15 (2), (3) ו-(4), ויחולו הוראות סעיפים 18 ו-19, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

חלואות
וערבויות

21. רשות נחל רשאית, באישור השרים, ללוות כספים לביצוע תפקידיה, לערוב להלוואות למטרות אלה, ולשעבד לשם כך את הכנסותיה ואת נכסיה, כולם או מקצתם; מטרת ההלוואה תפורש בהחלטת הרשות ובאישור השרים.

תקציב

22. (א) לא תחליט רשות נחל על ביצוע מפעל מסויים, אף שאינו מפעל ניקוז, אלא אם ערכה לפני כן אומדן הכנסותיו והוצאותיו של המפעל והאומדן אושר על ידי השרים.

(ב) רשות נחל תערוך לכל שנת כספים, במועד ובצורה שייקבעו בתקנות, הצעת תקציב המראה אומדן הכנסותיה והוצאותיה; הצעת התקציב תוגש לשרים לאישור.

(ג) לא ישולם סכום מכספי רשות נחל אלא על פי התקציב שאושר כאמור ולא תתחייב רשות נחל בשום התחייבות אלא לפיו או לפי החלטת רשות הנחל שנתקבלה כדין ואושרה על ידי השרים.

סיוויים

23. פעולה של רשות נחל, לרבות פעולה של רשות ניקוז שנערכה לצורך ביצוע תפקידים שהוטלו עליה לפי סעיף 2, שהיתה מזכה את הנפגע על ידיה בפיצויים לפי חוק המים אילו נעשתה על ידי רשות מים, תזכה את הנפגע בפיצויים, והוראות חוק המים יחולו על הפיצוי יים כאילו היתה רשות מים וכאילו נאמר בסעיף 94 לחוק המים במקום "בית הדין" – "בית המשפט המחוזי" ובמקום "נציב המים" – "מי שנתמנה לכך על ידי השרים".

⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, תשכ"ד, עמ' 197.

24. דין רכושה של רשות נחל, לענין ארנונות, מסים ותשלומי חובה אחרים, כדין נכסי המדינה.	רכוש הרשות כנס המדינה
25. השרים רשאים, בהודעה ברשומות, לאצול לאחר מסמכויותיהם לפי חוק זה חוץ מן הסמכות להתקין תקנות בנות-פעל תחיקתי והסמכויות לפי הסעיפים 2, 6, 7, 18, 19, 20 ו-26.	אצילת סמכויות
26. השרים רשאים בצו, לאחר התייעצות ברשויות המקומיות הנוגעות בדבר, לשנות את תחומה של רשות נחל, ומשעשו כך, רשאים הם, בדרך הקבועה בסעיף 6, לשנות את הרכב הרשות.	שינויים בתחום
27. השרים רשאים לקבוע, בצו המקים רשות נחל לפי סעיף 2 או בצו שלאחר מכן, הוראות בדבר הגשת דיגים וחשבונות ומתן ידיעות בדבר פעולותיה של הרשות, הקניית רכוש והטלת חובות בקשר להקמת הרשות, דרכי ההצטרפות לרשות והפרישה ממנה, דרכי הברור של חילוקי דעות בין חברי הרשות לבין עצמם וביניהם לבין הרשות, דרכי פירוקה של הרשות, הקניית רכוש הרשות וזכויות וחובות בשעת פירוקה.	הוראות שאסור לכלול בצו
28. (א) לא מילאה רשות נחל תפקיד מתפקידיה, רשאים השרים לצוות עליה לעשות את הדרוש לביצוע אותו תפקיד בדרך שקבעו בצו, ואם לא קיימה רשות הנחל את הוראות הצו תוך מועד סביר שפורש בו, רשאים השרים להטיל את קיומו על אדם אחר ולגבות מרשות הנחל את ההוצאות שהוצאו לענין זה.	כפיית ביצוע
(ב) הוראות סעיף זה יחולו גם על כפיית ביצוע תפקידים שהוטלו על רשות ניקוז לפי סעיף 2.	
29. המפריע לרשות נחל, למי שפועל בשמה או למי שמונה על ידי השרים לפי סעיף 28 במילוי תפקידם, דינו – מאסר ששה חדשים או קנס 5 000 לירות; היתה העבירה נמשכת, דינו – מאסר נוסף שבוע או קנס נוסף 50 לירות בעד כל יום שבו נמשכת העבירה אחרי הרשעה בדין.	עבירות
30. השרים ממונים על ביצוע חוק זה והם רשאים להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.	ביצוע ותקנות
31. חוק זה תחילתו כעבור שלושה חדשים מיום קבלתו בכנסת.	תחילה

לוי אשכול חיים משה שפירא חיים גבתי
ראש הממשלה שר הפנים שר החקלאות

שניאור זלמן שזר
נשיא המדינה